

▲ Ing. Jiří Košulič

„Stavebnictví na dotek“ má letos dvacet let

Ing. Jiří Košulič je generálním ředitelem a předsedou představenstva akciové společnosti RTS, která se specializuje na softwarová řešení zejména pro stavební společnosti, tvorbu cenové soustavy pro oceňování stavebních prací a pořádání veřejných zakázek. V čele společnosti, kterou spoluzakládal, působí již 20 let.

Můžete charakterizovat vývoj, kterým v této oblasti za posledních dvacet let české stavebnictví prošlo?

Toto období přímo souvisí s mým profesním zaměřením i osobní kariérou ve stavebnictví. Zažil jsem dobu, kdy se říkalo, možná to do jisté míry i platilo, že „počítače jsou daň pokroku“. Byla to doba velkých sálových počítačů Tesla, IBM, EC, doba podnikových výpočetních středisek, programování v tzv. oboru hromadných dat, výstupů s velkou časovou prodlevou.

Po absolvování stavební fakulty VUT v Brně jsem nastoupil do výpočetního střediska Ingstavu Brno jako programátor, později jsem pracoval v Pozemních stavbách a pak v Ze-

mědělských stavbách. Po období tzv. ekonomických agend jsme se začali zabývat také rozpočtováním, kalkulacemi a přípravou stavební výroby včetně fakturace a vyhodnocení. V této oblasti se ještě výrazněji než v ekonomických agendách projevovala nevýhoda dávkových zapracování. To nás vedlo k přípravě softwarových produktů pro osobní počítače, i když kapacity paměti byly velkým problémem.

Přišel rok 1989 a z podnikového ředitelství státního podniku zůstaly logicky pouze činnosti, o které byl zájem. Byl jsem jmenován ředitelem státního podniku, který měl projektanty, programátory, přípravu výroby a strojní investice. Následně založen soukromé společnosti RTS

v roce 1991 bylo už orientováno na služby pro stavební dodavatele, především v oblasti software, hardware a rozpočtování. Tyto oblasti jsou vlastně naší hlavní náplní dodnes, i když technické možnosti jsou natolik rozdílné, že pohled na celou problematiku se naprosto změnil.

V čem se vaše přístupy změnily?

Zpočátku jsme pro osobní počítače připravovali softwarové produkty pro ekonomiku, rozpočty i kalkulace tzv. agendovým systémem. Strategickým záměrem naší společnosti byl už v té době vývoj a poskytování vlastního informačního systému založeného na osobních počítačích, s plným propojením všech informací a se zaměřením na oblast stavebnictví.

V té souvislosti jsme se také rozhodli vyvíjet a udržovat sborníky stavebních a montážních prací, jako základ našich softwarových produktů pro rozpočtování a kalkulace včetně systému výpočtu orientačních jednotkových cen, umožňující investorům získat orientaci na trhu.

Od roku 1994 jsem rozšířili naši nabídku služeb o poradenství v oblasti zadávání veřejných zakázek. Zpracování soupisů prací, posuzování nabídkových cen pro zadavatele – to byly první naše kontakty s veřejnými zakázkami. Plynule jsem tuto nabídku rozšířili na komplexní poradenskou službu v této oblasti, které se věnujeme dosud, nadále zejména v zakázkách na stavební práce. V roce 1996 se změnila situace v oblasti technologických podpor pro vývoj softwarových řešení a operačních systémů a tyto technologie vytvořily tlak na celkovou změnu řešení. Technologické možnosti vedly k výrazné obměně celého vývojového týmu, ale také ke zcela novému informačnímu systému na bázi Windows včetně internetových aplikací.

V roce 1998 jsme se rozhodli pro transformaci na akciovou společnost, založili jsme systém divizí, informačních systémů, stavebních informací, hardware a veřejných zakázek. Posílili jsme tím naši pozici ve vztahu ke středním a velkým stavebním dodavatelům, kterým jsme mohli nabídnout komplexní řešení IT. V roce 2004 jsme zahájili provoz dvou internetových portálů. Pro oblast zadávání veřejných zakázek provozujeme portál www.stavebnionline.cz a pro celou oblast stavebnictví portál www.stavebnistandardy.cz. Takový je stručný přehled dvacetiletého vývoje firmy, která začínala se třemi zakladateli a ročním obratem 2 miliony korun, dnes má 55 zaměstnanců a roční obrat přesahuje 70 milionů korun.

Jak se měnil v průběhu let přístup českých stavebních podnikatelů k zavádění nových softwarových produktů?

Vznik menších soukromých firem rozpadem řady státních podniků a tím jejich odchod od sálových počítačů vedl k požadavkům na základní řešení zcela oddělených produktů, obvykle pro účetnictví, mzdy a přípravu stavební výroby. Dalším krokem bylo rozšiřování těchto oblastí o další moduly, fakturace, pokladní knihy, sklady, převodní příkazy, personalistiku. V oblasti přípravy stavební výroby to byly harmonogramy, soupisy provedených prací a výrobní

faktury. Postupem času vedení firem požadovalo provázání všech informací do jednoho systému, tedy propojení modulů ekonomických, mzdových a celé přípravy výroby do jednoho informačního systému. Požadavky na komplexní přístup k informacím si vynucovaly potřebu síťového propojení, nejprve pevných míst, závodů, středisek, později všech pracovních stanic.

Zvýšený zájem o sledování a kontrolu nákladů je příležitostí pro plné uplatnění možností našich produktů pro sledování a vyhodnocení stavebních zakázek. Je to reakce na větší tlak na produktivitu a také tlak na kvalitu ze strany objednatelů. Dnes je kladen stále větší důraz na zapojení mobilních technologií do systému řízení staveb, samozřejmě v rámci komplexního ERP systému.

Hovořil jste o poradenství v oblasti zadávání veřejných zakázek. Jaký je jejich vývoj a proměna?

Možná by šlo celý vývoj v zadávání veřejných zakázek jednoduše charakterizovat počtem stran, na kterých jsou pokyny pro vyhledávání veřejných zakázek sepsány. V roce 1920 se jednalo o nařízení vlády v rozsahu šestnácti stran, zákon z roku 1994 obsahoval paragrafové znění v rozsahu třiceti stran a současný stav zákona má 66 stran. Důležitější než rozsah jsou důvody pro neustálé novelizace. Jedním důvodem jsou změny evropské směrnice a povinnost jejich promítnutí do národní legislativy a druhým snaha promítnout zkušenosti z praktické aplikace zákona u nás. Nemyslím, že je dobré každou negativní zkušenost řešit úpravou ustanovení zákona, vede to k prohlubování formálního přístupu při dodržování zákonných ustanovení.

Zákon o zadávání veřejných zakázek vymezuje proces výběru dodavatele, přesto si nemyslím, že má být manuálem pro zadavatele. Po roce 1989 údajně existovala obava, že celá společnost je natolik nedospělá, proto není možné zákony formulovat v obecných pojmech, protože by nebyly společností dostatečně citlivě vnímány. I kdybych připustil, že to v dané době mohlo být správné rozhodnutí, jsem přesvědčen, že další novelizace měly a mají směřovat ke zjednodušení a tím vytvářet

podmínky pro výkladová stanoviska mající dlouhodobou platnost.

Zadávací dokumentace u veřejné zakázky na stavební práce obsahuje řadu dokumentů a podmínek stanovených zadavatelem pro plnění dané veřejné zakázky. Zadavatel nemá povinnost porovnávat své požadavky z pohledu jejich obvyklosti nebo přiměřenosti v daném oboru – myslím, že tato možnost chybí. Vede to k debatám o přiměřenosti požadavků. Jejich posouzení je problematické. Zlepšení tohoto stavu vidím ve stanovení standardních, obvyklých podmínek pro stavební zakázky včetně definicí obsahu a formy dokumentů.

Expertní skupina SPS v ČR pro ceny a veřejnou zakázku, již předsedám, připravila návrh textu Všeobecných obchodních podmínek pro zhotovení stavby, vydaných už v roce 2007. Zkušenost s jejich uplatněním v zadávací dokumentaci nás vedla k tomu, že v rámci jednání o novele zákona předložil SPS v ČR návrh řešit podmínky obsahu zadávací dokumentace na stavební práce formou prováděcí vyhlášky. V připravovaném textu paragrafového znění novely jsou tyto návrhy zařazeny. Pokud přečkají další kola projednávání, bude na nás, abychom připravili návrhy těchto dokumentů. Některé jiné navrhované změny jsou z našeho pohledu problematické, ať již jde o snahu umožnit účast v soutěži subjektům bez požadavků na kvalifikaci, nebo snižování limitů pro zakázky malého rozsahu. Snaha zapracovat do zákona taková ustanovení pod heslem boje proti korupci omezují věcnou debatu nad jejich smyslem. Může to dokonce vytvářet dojem, že u nás nepanuje ani elementární důvěra v odpovědnost zadavatele. To pro mě není přijatelné – zákon by se tímto směrem neměl ubírat.

Zmínil jste se o stavebních standardech. Mohl byste upřesnit jejich význam pro investory a dodavatele?

Problematickou českých stavebních standardů jsme se začali zabývat proto, že jsme si v rámci jednání se stavebními firmami i na našich seminářích uvědomovali, že řada pojmů a dokumentů je stavební odborné veřejnosti známá, ale při jednání se

zjistí, že představy o jejich obsahu, případně významu, jsou rozdílné. Na tuto situaci jsem reagovali zřízením nového internetového portálu s cílem soustředit zde ty informace, které jsou ve stavebnictví běžně používané, a pokusit se upřesnit jejich význam. Dalším důvodem pro provozování tohoto portálu byl fakt, že zadavatelé veřejných zakázek jsou zákonem postaveni do role toho, kdo stanovuje podmínky nejen pro výběr dodavatele, ale tím i pro realizaci stavby. Zadavatel by měl mít tedy k dispozici informace o standardních postupech, podmínkách a dokumentech souvisejících s přípravou a realizací stavební zakázky, aby mohl své požadavky korigovat.

Na internetovém portálu České stavební standardy, který provozujeme a aktualizujeme, naleznete také metodikou oceňování stavebních prací, informace k cenové soustavě RTS DATA, technické popisy stavebních prací, související legislativu a možnost dotazů a odpovědí. Portál dává k dispozici také aktuální sazby objemových ukazatelů pro odhady nákladů stavebních investic.

Lze porovnat ceny veřejných zakázek u dopravních staveb v ČR a v zahraničí?

Netroufnu si říct, že porovnání smysl nemá. Základním předpokladem je ale srovnatelnost všech podmínek, nákupu pozemků, vyvolaných investic, projektovaných parametrů atd. Chybí mi dostatečné zkušenosti a informace, můžu jen tiše předpokládat, že zpracovatelé takových srovnání jsou na tom lépe než já. Rozhodující objem těchto zakázek zadává jeden zadavatel, který má na základě svých zkušeností systém soupisu prací formou do jisté míry agregovaných položek, se kterými nemám příliš zkušeností.

Přesto si myslím, že by bylo možné provést posouzení na úrovni jednotkových cen stavebních prací ve struktuře kalkulačního vzorce, které je používáno zejména v případech vysvětlování mimořádně nízké nabídkové ceny u běžných stavebních prací. Takový postup umožní posoudit jednotkovou cenu z hlediska přiměřenosti na českém trhu. Rozborem jednotlivých nákladových složek je možné posoudit, zda uvedené hodnoty zahrnují všechny

pracovní operace dané stavební práce, zda jsou sazby obvyklé a reálné v místě a čase, a tedy zda výsledná jednotková cena představuje oprávněné náklady. Mohl by to být další drobný příspěvek k argumentaci na téma předražené dálnice.

Jak hodnotíte další výhledy českého stavebnictví, a tedy i RTS?

Výhled stavebnictví i RTS mohu komentovat podobně, jako se ekonom Tomáš Sedláček vyjádřil k dotazu, kdy skončí krize. Jeho odpověď byla: „Krize skončí, až skončí krize.“

Naše společnost je dlouhodobě zaměřena na oblast stavebnictví a nepředpokládáme v tomto zaměření žádnou změnu, mimo jiné proto, že nic jiného neumíme a věříme, že podmínky pro stavebnictví se u nás zlepší. Pokud je možné v současné situaci hledat klady, pak mezi ně určitě patří zvýšený zájem o sledování nákladů a celkové řízení stavební výroby. S tím souvisí i náš předpoklad, že bude pokračovat zájem o zapojení mobilních technologií do informačního systému, bude kladen zvýšený důraz na dokumentační systém průběhu stavby a systém komunikace mezi všemi účastníky procesu řízení na stavbách. Bude také kladen větší důraz na přípravu zadání stavby, projektu, soupisu prací, technických podmínek, ale i na další etapy procesu, jako je kontrola provádění prací a vyhodnocení stavby. To je oblast, kde máme co nabídnout. Samostatnou výzvou je propojení grafických systémů pro projektování se zpracováním výkazů výměr, rozpočtováním, sestavením soupisů prací, a to bez papírové dokumentace. Pozornost budeme i nadále věnovat vzdělávání v oblastech, kde máme nějaké zkušenosti – jde zejména o ceny stavebních prací a zadávání veřejných zakázek. Formu seminářů a dlouhodobé spolupráce se středními a vysokými školami považujeme za osvědčenou a budeme v ní pokračovat.

Rád bych skončil slovy jiného ekonomy, Štěpána Pírka, které uvedl v jednom ze svých článků: „Naší zbraní proti krizi není stát, ale pracovitost, rozum a skromnost. Ty vytvářejí naše dlouhodobé bohatství, které vydrží i pro příští generace“.